

Zápis ze studijní cesty partnerů projektu Města a inkluzivní strategie do Německa

Část 1 - Drážďany

10. 9. - 13. 9. 2018

Ve dnech 10. 9. - 13. 9. 2018 proběhla studijní cesta partnerů projektu *Města a inkluzivní strategie* do Německa.

Studijní cesta se uskutečnila za účelem přenosu zahraničních zkušeností v otázkách integrace migrantů a uprchlíků na lokální úrovni z vybraných německých měst – Drážďan, Norimberku a Erlangenu.

Cíle studijní cesty

Východiskem pro výběr země jako takové byla ověřená zkušenost, že vzhledem k velkému „náskoku“ Německa v oblasti integrace a nedávnému masovému přijetí nově příchozích uprchlíků mohou praxe zdejších lokálních aktérů napomoci při identifikování funkčních modelů/ projektů/ nástrojů/ pojetí integrace, jakož i modelů hodnocení jejich efektivity, z nichž by bylo posléze možné čerpat při tvorbě nástrojů plánovaných během realizace projektu. Cílem dále bylo přiblížit partnerům projektu realitu německých měst v akomodaci žadatelů o azyl, aby tak pomohla vytvářet strategie pro podobný případ v ČR.

Kritéria pro výběr konkrétních měst/lokalit pro účely studijní cesty:

S ohledem na velkou rozlohu Německa, četnost a různorodost jeho spolkových zemí, měst a obcí, bylo potřeba vybrat takové samosprávy, jejichž praxe a zkušenosti by odpovídaly očekávaným cílům cesty. Výběr se opíral jak o naše dosavadní zkušenosti, poznatky a navázané kontakty v různých německých regionech, tak především o rešerše ohledně lokálních integračních politik a zapojení municipalit do nadnárodních či jiných sítí se zaměřením na danou oblast. V potaz byla brána i přiměřenost vybíraných měst k českým krajským městům (Praha, Brno, Liberec) a krajům zapojeným do projektu, a to co do jejich velikosti, složení místní populace, ekonomické, politické či sociální situace, ale také jejich dopravní dostupnosti. Na základě těchto prvotních kritérií byla tedy pro studijní cestu zvolena města **Norimberk a Drážďany s okolím**, do nichž lze uskutečnit díky jejich vzájemné poloze jednu společnou cestu.

1. DRÁŽĎANY A SVOBODNÝ STÁT SASKO

První část studijní cesty proběhla v hlavním městě Svobodného státu Saska – Drážďanech. Partneři zde navštívili následující instituce:

- Magistrát města Drážďan
- Neziskovou organizaci Fluchtlingsrat Sachsen (Poradna pro uprchlíky Saska)
- Státní divadlo v Drážďanech
- Kulturní centrum Hellerau
- Saské ministerstvo pro sociální věci a ochranu spotřebitele, Úřad ministryně pro rovnost a integraci

Některé informace shromážděné během schůzek jsou společné pro celou německou federaci, nebo pro jednotlivé spolkové země, proto jsou shrnuty v úvodu zápisu. Dále následují detailní zápisy z jednotlivých schůzek.

Vertikální vymezení veřejné správy

- Úrovně: federální / spolková / landkreise (okresy – v Sasku Gorlitz, Bautzen) a statutární města (Lipsko, Chemnitz a Drážďany) / město a obce.

Tři úrovně péče o uprchlíky

- Federální vláda (Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky/Bundesamt für Migration und Flüchtlinge/BAMF) – stanovuje procesní pravidla pro řízení o mezinárodní ochraně, udělování pobytu pro uprchlíky a přístup uprchlíků na trh práce.
- Spolkové země – řeší bydlení pro uprchlíky, odpovědné za péči o ně.
- Město – konkrétní úkony (poskytují ubytování, vyplácejí peněžní příspěvky, nabídka možnosti práce, občanská společnost – dobrovolníci a práce v sousedství).

Rozdělování uprchlíků v Německu

- Děje se dle tzv. Königsteinského klíče, tj. každá spolková země dostává určité procento uprchlíků – v případě Saska je to 5%.
- Spolkové země pak dále přerozdělují uprchlíky jednotlivým obcím, a to podle počtu obyvatel.
 - o Drážďany tedy dostávají 13,5 % uprchlíků z těch, kdo byli přiděleni Sasku.
- Přerozdělování probíhá do těch spolkových států, kde mají volné ubytovací kapacity.

Přístup na trh práce

- Žadatelé o azyl nemají vstup na trh práce po dobu 3 měsíců od podání žádosti.
- Pak je také problematická skupina uprchlíků, kterým byl status zamítnut a zůstávají na území Německa v rámci statusu trpěné osoby – tehdy mohou začít odborné vzdělávání, jenomže během této doby mohou být kdykoliv vyhoštěni a navíc potřebují souhlas BAMF se zahájením vzdělávání, který v praxi ale bývá udělován.

Svobodný stát Sasko

- Až do roku 2015 přišlo do Saska 12 000 uprchlíků.
- Pak jenom v roce 2015 jejich počet narostl až na 69 000, ovšem v letech 2016 – 2018 potom opět výrazně poklesl na průměrně 8 000 osob ročně.
- Aktuálně je v Sasku asi 50 000 uprchlíků, z toho 25 tisíc získalo status azylantů a 25 tisíc se ještě nachází v řízení.
- V Sasku dále žije vysoký počet vystěhovalců z Ruska, občanů EU (nejvíce z PL). Celková migrantská populace v Sasku činí 6,3 %.
- Rozdíly mezi okresy v Sasku – některé už mají málo Němců a chtějí integrovat vs. města/okresy, které jsou k migraci velice kritické např. i proto, že v Sasku je velmi málo osob s migrační zkušeností (OMZ) (jen 4%), proto práce klasických struktur s tímto tématem není ještě běžná.
- Spolková země má obrovské problémy s nedostatkem pracovních sil – uprchlíci mohou být částečným řešením, ovšem jsou zde různé výzvy:
 - o Asi 75% uprchlíků jsou velmi mladí (pod 35 let) a ze 70-80% muži.
 - o Ženy mají jen málokdy vyšší kvalifikaci a jsou velice vzdáleny tomu, aby se na trhu práce uplatnily, neboť v jejich zemích původu není obvyklé, že by žena pracovala.
 - o Jen 20-25% má vyšší vzdělání, mnozí vzdělání nemají, jen praxi, nebo si nemohli přinést s sebou diplomy - výzvou je tak srovnání a uznávání zahraničního vzdělání a praxe.

SCHŮZKA 1: RADNICE MĚSTA DRÁŽĎANY

Web: <http://www.dresden.de/de/rathaus.html.php>

Oddělení pro EU a mezinárodní záležitosti: www.dresden.de/europa

Data k 31. 12. 2017 (Saský statistický úřad)

- 11,3 % obyvatel Drážďan jsou osoby migračního původu.
- Široká definice – přímo cizinci, ale i o osoby, jejichž alespoň jeden rodič je migračního původu, nebo také osoby německé národnosti z jiných států, které se později přistěhovaly do Německa z jiných zemí.

Organizační struktura místní samosprávy (viz PDF)

- Správa města Drážďany je rozdělena mezi 7 odborů.
- Koordinačním orgánem integrace je **Oddělení pověřence pro integraci** (4 pracovníci)
 - o Je podřízeno přímo primátorovi.
 - o Koordinuje komunikaci jak s primátorem, tak s vedoucími odborů s cílem, aby všichni aktéři spolupracovali na rozvoji města otevřeného integraci, tj. aby všechny služby města byly otevřeny všem obyvatelům města (viz definice integrace níže).
- Dále agendu významněji řeší 2 odbory magistrátu: **Odbor práce, bydlení a sociálních věcí** (p. Gottmann) a **Odbor školství a mládeže**, ovšem zapojeny jsou všechny odbory magistrátu, neboť jde o průřezové téma.
- **Koordinační skupina** (pod primátorem) - řídí ji vedoucí kanceláře primátora a zastoupeni jsou všichni vedoucí odborů, osoby zodpovědné za prosazování jednotných veřejných politik, zástupci zainteresovaných skupin a migrantů – působí zde 5 různých pracovních podskupin.
 - o Skupina řešila např. hlavní překážky integrace uprchlíků na trhu práce, po intenzivních diskusích navrhla přesná opatření k řešení dílčích otázek.
 - o Mají i řadu tematických sítí (viz níže).
- Město si zakládá na **zapojování všech aktérů**, kteří se podílejí na životě města, neboť různorodost se má prožívat na úrovni města a účastnit se jí mají i migranti, a tím si budovat vlastní identitu a struktury, což je dlouhodobý proces.
- Důležitá je občanská společnost a práce dobrovolníků.
 - o Pro ně má město k dispozici 2 koordinátory jako kontaktní osoby pro tyto subjekty; pomáhají jim také s podáváním žádostí o granty, které město koordinuje (finance získávají od spolkové vlády).
 - o Od roku 2015 poskytují hlavně kurzy němčiny, sportovní činnosti apod.

Definice integrace je upravena v *Koncepci integrace cizinců města Drážďan* jako rovnoprávná účast na společenském, ekonomickém, sociálním, kulturním a politickém životě, přičemž se zároveň zachovává kulturní identita migrantů. Druhá část definice je velice důležitá, protože, kdyby v ní nebyla obsažena, pak už by se nejednalo o integraci, nýbrž o asimilaci. Dalším důležitým prvkem definice je, že integrace je **úkolem pro všechny**. Bez integrace by se společnost nemohla odvolávat na různorodost a pluralitu, která obohacuje celé město.

Koncepce integrace

- Definuje veškerá opatření i odpovědné subjekty/odbory.
- Její platnost je 5 let, má roční akční plán a na jejím vzniku se podíleli všichni aktéři.
- Byla schvalována Radou města, která sleduje realizaci opatření (monitorovací zpráva se předává každých 2,5 roku – nejbližší na konci roku 2020).
- Zde je také vypracovaný přesný plán pomoci pro žadatele o azyl, opatření je však nutno zlepšovat – často nefunguje spolupráce mezi zainteresovanými subjekty; chvíli trvá, než správa pochopí, o co jde.
- Příklad dobré praxe je spolupráce s tlumočníky – město službu podporuje a rozvíjí.
- Integrace na místní úrovni je **rozdělena do 11ti aktivit**, které spadají do 3 úrovní odpovědnosti:
 - o např. v oblasti školství - BAMF má na starosti jazykové dovednosti, poskytuje integrační kurzy o rozsahu 700 hodin u osob s perspektivou, že zůstanou / Jednotlivé spolkové země – vzdělávací plán státu Sasko (předškolní, školní a vzdělávání pro zaměstnanost)

Předškolní vzdělávání

- Tlumočení na podporu komunikace s rodiči - působí na komunální úrovni jakožto dobrovolníci bez odměny – pochází z 25ti kulturních oblastí, např. pomáhají při zápisech do MŠ.
- Podpora vícejazyčných dětí – město propojuje učitele s jinými aktéry, např. při podpoře traumatizovaných dětí.
- Propojování, síťování různých aktérů v jednotlivých čtvrtích – všechny subjekty pracující s dětmi uprchlíků se společně scházejí v tzv. Stadtteilrunden, kde si vyměňují zkušenosti, vytvářejí společná stanoviska a podávají podněty městu – platforma je také otevřena pro migrantské organizace.
- Podpora sociálních pracovníků na školách.
- Nabídka služeb pro rodiče s migrantským zázemím.
- Školení pedagogického personálu.
- Opatření pro školy – vzdělávací podpora (kmotři), koordinační místo je placeno městem.

Bydlení

- Město má povinnost přidělit uprchlíkům ubytování a dále jim vyplácí podporu.
- Programy fungují již několik let, a to zejm. z podpory spolkové vlády a EU fondů (ESF a EFRE).
- Rada města rozhodla, že 2/3 uprchlíků budou ubytovány decentrálně a jen 1/3 centrálně:
 - o decentrální bydlení – uprchlíci si pronajímají byty volně dostupné na trhu
 - o centrální bydlení – v ubytovacích zařízeních (byly prezentovány mapy) – organizuje to tým 7 až 10 pracovníků města
- Administrativně jsou Drážďany rozděleny do 4 obvodů (Sever, Západ, Střed a Jih) a původně bylo snahou uprchlíky ubytovávat rovnoměrně po celém městě, jenomže pak byla potíž vybírat dostupné a levnější byty, v důsledku čehož se uprchlíci stěhovali především do lokalit již ohrožených sociálním vyloučením.
- Dnes je snaha prosazovat inkluzivní koncepty ve čtvrtích, kde je zhoršená soc. situace. Tyto oblasti byly postiženy dávno před uprchlickou krizí – žije tam hodně rodin s dětmi, které jsou odkázány na státní pomoc. Navíc se zde usídlilo hodně migrantů na základě směrnic stanovujících výši nákladů na ubytování, čímž se zdejší poměry ještě zhoršily. Město musí teď těmto čtvrtím poskytovat hodně pomoci i prostředků, aby zvládly integraci.

Sociální péče/ pomoc uprchlíkům

- Sociální péče funguje také dle 4 obvodů města.
- V každém obvodu působí 1 koordinátor z města na pomoc uprchlíkům – síťování aktérů, komunikace s veřejností, projektové řízení, vedoucí týmu pracovníků v obvodu.
- Celkem ve městě působí 36 sociálních pracovníků (7-10 SP na obvod) a 8 integračních poradců.
 - o SP pracují přímo s jednotlivými klienty v obvodu, poskytují prvotní orientaci uprchlíkům v jejich každodenním životě (bydlení, třídění odpadu, žádosti o dávky, přihlášky do MŠ/ZŠ, kontakt na lékaře a další instituce, orientace v sousedství)
 - o Na 1 SP připadá 80 klientů a on/a je navštěvuje v jejich bytech, ovšem připomíná jim, že oni jsou jediní, kdo chodí za klienty a učí je, jak být nadále samostatní.
 - o Služba trvá jen po dobu trvání azylového řízení, pokud však uprchlíci potřebují další podporu, pak se musí obracet na integrační pracovníky.

Odborné vzdělávání

- Aktérem je Spolková agentura pro zaměstnávání (ekvivalent Úřadu práce), která podporuje tzv. **job centra** – kontaktní centra na pomoc pro nezaměstnané či osoby ohrožené nezaměstnaností.
- Drážďany mají svoje centrum odborného vzdělávání, kde nabízejí různé formy podpory migrantům – problémem bývá nejasný status uprchlíků, proto není možné je zařadit do programu.
- Síť aktérů v oblastech práce a odborného vzdělávání – v řídicí skupině sedí zástupci spolkové vlády, zemské vlády, městské samosprávy (primátor, vedoucí 11 odborů), dále zástupci BAMF, job center, úřadů práce, pověření pro migraci, zemský úřad pro školství a odborné vzdělávání + zástupci zaměstnavatelů a odborů - cílem je zlepšit situaci migrantů.

Přístup uprchlíků na trh práce

- Stejně podmínky jako pro německé nezaměstnané – musí se registrovat na Úřadu práce, kde jim je v rámci job center nabídnuta rekvalifikace.
- Pak je ovšem rozdíl, jestli jsou to uznání azylanti, nebo osoby z bezpečných 3. zemí, na které se vztahují jisté limity v podpoře v nezaměstnanosti.
- **Dresden welcome center**
 - o Instituci založilo město pro vysoce kvalifikované migranty, není tedy určeno pro všechny.
 - o Vzniklo na popud technické univerzity či výzkumných institutů kvůli stížnostem, jak málo město a jeho imigrační úřady vycházejí vstříc. Centrum je určeno pro vědce a výzkumníky, kteří sem přiházejí jen na dobu omezenou pro práci na projektech.
- **Job centrum**
 - o Vzniklo na základě spolkového zákona, kdy se propojilo město a Spolková agentura práce (Bundesagentur für Arbeit, BA) – původně byla ½ zaměstnanců z městské samosprávy a ½ z BA.
 - o Funguje podle 2. sociálního zákoníku, dle něž poskytuje podporu všem nezaměstnaným osobám (Němcům, migrantům, uprchlíkům).
- Projekty na zaměstnávání uprchlíků – město nabízí pracovní příležitosti:
 - o momentálně 27 projektů a v nich 285 volných pracovních míst

- veřejně prospěšné práce, které musí uprchlíci vykonávat po dobu 6 měsíců – např. péče o veřejnou zeleň, oprava kol, pomoc v sociálních zařízeních
- Zde probíhá i spolupráce s Hospodářskou komorou či profesními komorami a svazy zaměstnavatelů - podpora podnikání/zaměstnavatelů a odborného vzdělávání. Mohou se na ně obracet i migranti.

SCHŮZKA 2: Fluchtlingrat Sachsen

WEB: www.sfrev.de

Projekt „Mentori na trhu práce“: www.arbeitsmarktmentoren-sachsen.de

Představení organizace „Poradna pro uprchlíky“:

- nezávislá organizace, ale čerpá podporu z federace i spolkové země
- v Sasku 40-50 zaměstnanců - snaží se být zástupci zájmů uprchlíků
- práce založena na projektech - konkrétně se jedná o: práci s veřejností / právní poradenství pro žadatele o MO / integraci na pracovní trh / sociální práci

Realizují 2 projekty na téma integrace do vzdělávání a na trh práce:

1. **RESCUE** – podpořený od federální vlády (Spolkové ministerstvo pro hospodářství) – v každé spolkové zemi je realizován obdobný projekt

2. **Mentori na pracovním trhu** – podpořený zemskou vládou Saska – 9,7 Mio EUR (největší program pro zaměstnanost) - Fluchtlingrat jako koordinátor

- realizace na 3 roky: 11/2016 – 12/2019 (možné prodloužení od počátku 2020 do konce 2022)
- projekt se soustředí na uprchlíky i na zaměstnavatele
- zapojeno **64 mentorů ze 14 organizací** z různých okresů a měst – partnery jsou vzdělávací organizace, které mají zkušenosti s německými občany a také 1 orgán okresní samosprávy
 - osvědčuje se zapojení lokálních organizací, které mají ve svém místě kontakty
- **cílová skupina:** uprchlíci se střednědobou perspektivou uplatnit se – jen málo z nich plynule mluví německy, což je nezbytná podmínka pro zaměstnanost v Sasku
- základem je naučit se jazyk – většinou až když dosáhnou úroveň A2/B1, teprve pak se začíná řešit umístění té které osoby na trh práce
- Cíle projektu: dlouhodobá integrace, tj. 1,5 roku učňovského vzdělání nebo 6 měsíců v práci
 - Snahou je dosáhnout, aby uprchlíci dostali práci, která by odpovídala jejich kvalifikaci, nebo aby popřípadě získali kvalifikaci a jejich práce byla udržitelná.
 - odborné vzdělání – dosáhnout aspoň na postupovou zkoušku a pak se rekvatifikovat
 - důraz je kladen na včasnou podporu všem, aby byli co nejméně zátěží pro stát
- **Úkol mentorů:** poznat jednotlivé klienty, jejich potenciál i profil a pomoci jim s nostrifikací
 - to vyžaduje úzký vztah mezi mentory a uprchlíky (1 mentor na 30 uprchlíků) oproti Úřadu práce, kde mají poměr 1 pracovník na 300 uchazečů
 - obsahem je: právo pobytové, azylové, sociální poradenství, sociální dávky, znalosti místních struktur
 - mentori jsou sociální pracovníci, poskytují dlouhodobou podporu klientům
 - důležitá část práce mentorů je oslovování a získávání firem

Projekt Města a inkluzivní strategie č. CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_124/0006483 je spolufinancován Evropskou unií z Evropského sociálního fondu v rámci Operačního programu Zaměstnanost.

- **Znalost němčiny /tlumočení služeb:**
 - mentoři využívají obvykle neprofesionální tlumočníky, neboť snahou je, aby se uprchlíci sami naučili německy co nejdříve
 - do programu přijímají jenom osoby, které už mají výše uvedenou úroveň jazyka
 - Fluchlingsrat nemá metodiky na to, jak řešit tlumočení – očekávají, že by si uprchlíci mohli sami zajistit prostředky na tlumočení, mají na to možnosti – před soudem je povinnost ze zákona mít soudního tlumočníka, kterého hradí stát
 - mentoři mají různé materiály v několika jazycích, nebo odkazují na specializované organizace, které se té které otázce věnují

- Sasko má obrovský problém s nedostatkem odborných pracovních sil, zejm. ve venkovských oblastech – uprchlíci mohou přispět k řešení tohoto problému.
 - Tlak v některých regionech najít vůbec jakékoliv pracovní síly, přístup firem je velice rozdílný - každý, kdo věří, že jeho firma se udrží jen díky odborné pracovní síle, se dříve či později musí otevřít tématu integrace uprchlíků.
 - Je však problém dostat mladé uprchlíky na úroveň, aby se jazykově i vzdělanostně dostali do učení, kdy duální vzdělávání trvá 1-3 roky - nutná delší strategická iniciativa.
 - Pokud klient nemá potřebné vzdělání, které by šlo nostrifikovat, pak dělají v poradně různé testy a zkoušky o úrovni vzdělávání, praxi apod.
 - Další problém je nejenom zjistit úroveň vzdělání, ale také, co by klienti chtěli dělat, neboť v Německu je obrovská nabídka práce (328 oborů pro učně), zatímco v zemi původu často dělali to, co se zrovna nabízelo.
 - Mechanik – v SRN už existuje jen pozice mechatronik (tj. napojí auto na systém, ten určí chybu na vozu) – odlišná práce než mechanici z Afghánistánu
 - Zdravotní sestra – v SRN jako výučný obor, v jiných zemích např. college, tudíž nutná speciální nostrifikační komise a doložit příslušné dokumenty
 - Veterinář z Afriky – v SRN jeho vzdělání neuznají pro odlišný studijní obsah i zvířata – pro lidi s takovým vzděláním je situace složitá i v tom ohledu, že doma si zvykli na určitou úroveň společenského uznání i života a tady je nemají

- Networking je důležitá součást práce mentorů – je nezbytné, aby znali všechny aktéry a navazovali s nimi osobní vztahy.
 - Ve všech venkovských okresech i městech v Sasku integrace funguje, když se tam uspořádaly workshopy, kde si všichni vyjasnili, kdo co může dělat.
 - Uprchlík se sám o sebe nepostará, když neví, kam jej poslali a proč, co by tam měl chtít apod. Je proto důležité, aby se aktéři setkávali a společně vytvořili nástroje, jak se má pracovat na integraci uprchlíků na trh práce.
 - NNO v tomto hrají centrální roli, alespoň tady v Sasku iniciativa nikdy nevycházela ze strany státu – setkávají se na týden/víkend – impuls zasíťování v Sasku vyšel od NNO.
 - Není známo, kolik je v Sasku neziskovek, ale je tady spousta lidí, kteří se uprchlíkům věnují jako neformální uskupení (sbírají staré oblečení, doučují němčinu, apod.).

- Jak se klienti o mentoringu dozvídají a jaký je jejich zájem o službu
 - To se liší od jednotlivých okresů, jak moc je tam práce, nebo i podle toho, jak a kde kdo bydlí, či jak jsou partneři zasíťováni.

- V Drážďanech je bydlení velice decentralizované, tak se klienti oslovují hůř než v těch okresech, kde bydlí centralizovaně (více méně v táborech).
 - Ze začátku museli mentoři hodně působit v terénu a propagovat projekt, teď už je projekt v povědomí komunit, tak je mnohem snazší získat nové klienty. Spíš mají přispříliš klientů (chtějí si udržet standard 1 k 30, ale teď je v projektu skoro 2300 uprchlíků na 64 mentorů). Napomohlo tomu i dobré zasíťování na začátku.
- Hodnocení a měření dopadu
- Našli určitý postup, jak dosáhnout úspěšné integrace.
 - Výzvou je srovnávat situaci ve městech a na venkově.
 - Je to výzva, jak najít mezi všemi okresy a 14ti subjekty nějaké společné indikátory, aby se vytvořila vědecky uznávaná analýza.
 - Představují mentorům příklady dobrých praxí, ale ty budou pouze inspirací, nebude to šablona, neboť se to nedá přenášet do každého regionu.
 - Mají standardy pro práci mentorů – co musí dělat a co mají minimálně znát.
 - Mají společnou databázi klientů, z níž vytahují data.
 - Jak vykazují donorovi - 100% dotace.
 - Práce s veřejností – prezentace na internetu, na sociálních sítích, konference, běžný osobní networking.

NÁVŠTĚVA 3: Státní divadlo v Drážďanech - Montagscafé

MontagsCafé:

- Prostor vytvořený divadlem pro každotýdenní setkávání nově příchozích uprchlíků a místních obyvatel, aby se zapojili do divadelních workshopů, či jen společně trávili volný čas v prostředí kavárny při jídle, deskových hrách, nebo běžných neformálních diskusích.
- Je součástí **občanských jevišť (Bürgersbühne)**, pořádaných Státním divadlem Drážďany:
 - jsou to divadelní představení hraná herci i neherci (občany)
 - nehrají klasické hry, ale divadelně zpracovávají vlastní životy a řeší sociální témata v uměleckém zpracování (např. „Jsem muslimka, máte otázky?“)
 - na jevišti už vystoupili novináři, oběti holokaustu, sexuální menšiny, oběti podvodů aj.
 - někdy je použit dokumentární formát, jindy klasický divadelní
 - každou sezonu hrají 5 inscenací/nacvičuje 12 klubů
 - 400 občanů se za sezónu vystřídá na scéně
 - divadlo to oživuje, neboť se do něj dostanou i lidé, kteří by se jinak s divadlem nesetkali – je to „win-win“ situace pro všechny – 50% lidí by nikdy nepřišlo do divadla, poté chodí 7x více a přivedou 25% svých příbuzných či známých
 - předtím v SRN již existoval podobný formát, ale žádný s dlouhodobým plánem a vlastní scénou – dnes je už 20 takových scén
- Prostor vznikl během tzv. uprchlické krize spontánně a v chaosu, ale postupně se díky obrovskému zájmu přetvořil v pravidelnou kavárnu.
 - interkulturní místo pro setkávání
 - přicházejí i trvale usídlené komunity

- ze začátku zde působily i sociální projekty (opravna kol, doučování němčiny, job centra)
- divadlo vytvořilo spolupráci se spolky, které takto získaly prostor pro své aktivity
- nyní už mají i vedení a pořádají i kulturní projekty (pochody v maskách, večery o jednotlivých zemích, diskusní kroužky o LGBT rovnoprávnosti atd., ženské kluby aj.)
- divadlo přispělo svým publikem, prostorem a zkušeností s organizací akcí
- grant u Ministerstva pro rovnost a integraci
- uprchlíky zapojují i do občanských představení, což ale dělali i dříve – pořádají buď dvoujazyčné hry (v Romeo a Julie hráli Kapuleti německy a Montekové arabsky) nebo používají titulky
- Zkušenost s hatery
 - chodili jim i nenávistné dopisy
 - pořídili si ochranku, ale nikdy se nic nestalo
 - projekt s fanoušky Dynamo Dresden, kde jsou i radikálové
 - jednou hráli představení na náměstí, kde se běžně schází PEDIGA

NÁVŠTĚVA 4: HELLERAU - Evropský dům umění

Centrum Hellerau:

- městská instituce
- jediná umělecká instituce bez vlastního souboru, ale spolupracující s mezinárodními umělci
- funguje z podpory města
- působí ve fascinující budově bývalých kasáren a lidových soudů, což v začátcích působilo značné výzvy při komunikaci s lidmi ze sousedství
- realizuje **projekt Uprchlícké kulturní centrum** (RAC – Refugee art Center Hellerau)
 - v rámci projektu propojují umělecké aktivity a aktivity na poli migrace
 - dávají prostor samotným migrantům a podporují aktivity vycházející z jejich iniciativy
 - mezi zaměstnance Hellerau patří i dva kolegové ze syrské komunity
 - s komunitou OMZ (převážně uprchlíků) realizují nejrůznější aktivity, které namátkově zahrnují taneční aktivity, divadlo, malbu obrazů či hudbu

Konkrétní projekty:

- „*Wortasyl (Azyl slov)*“ - projekt je realizován ve spolupráci se sousedskou iniciativou „Brücken Schaffen“ a dále s workshopy interkulturního čtení od Sarah Rem „Tell your truth“
- „*Multimoves*“ - taneční a divadelní projekt realizovaný šestým rokem - podporuje komunikaci na neverbální bázi
- „*Hams – The Whisperer*“ - ženské skupiny, kde se pod vedením španělské choreografky Avatary Ayso ženy společně setkávají a pomocí pantomimy komunikují různá témata - setkání se zúčastnilo více než 50 žen z 18 zemí světa
- „*Golgi Park*“ - projekt interkulturní zahrady
 - Koncept podpory lokální sousedské komunity, kdy spojovacím prvkem je péče o sdílenou zahradu, která slouží ke kulturním akcím a odpočinku
 - běží již třetím rokem a momentálně pěstují více než 47 druhů rostlin ve více než 60 záhonech
 - podporuje udržitelné pěstování a soustředí se na bio permakultury

- na spoluutváření zahrady se podílejí stejně tak sousedé z majority jako cizinci
- koncept zahrady je představován školám, každou středu odpoledne je zde den otevřených dveří, kdy do zahrady může přijít kdokoli a aktivně se zapojit
- v zahradě mimo kulturních akcí probíhají i pravidelné ženské skupiny
- „Flucht“ - projekt Útěk
 - Představuje problematiku uprchlictví z jiných perspektiv
 - soustředí se na komparaci obdobných uprchlických vln v letech 1945 a 1968

Aktivity Hellerau v poslední době čelily kritice okolí, neboť v areálu byla ubytována rodina syrských uprchlíků. Mimo majority také Hellerau obhajovalo své projekty před ultrapravicovou organizací u nás známou jako Generace Identity.

NÁVŠTĚVA 5: Saská ministryně pro rovnost a integraci Petra Köpping (Saské ministerstvo pro sociální věci a ochranu spotřebitelů)

Úřad ministryně pro rovnost a integraci (*Der Geschäftsbereich der Staatsministerin für Gleichstellung und Integration/SMGI*) spadá pod **Saské ministerstvo pro sociální věci a ochranu spotřebitelů** (*Sächsischen Staatsministerium für Soziales und Verbraucherschutz*). Úřad se zaměřuje na tři klíčové oblasti, kterými jsou genderová rovnost, integrace migrantů a podpora demokracie.

Integrace uprchlíků v Sasku

- Sasko začalo řešit problematiku integrace teprve v roce 2015, přesto se jim povedlo zavést celkem úspěšný integrační program, a to i ve srovnání s jinými spolkovými zeměmi.
- Před rokem 2015 zde existovaly jen integrační kurzy od federální vlády, které byly určeny pro vystěhovalce z Ruska, uznané azylanty a občany EU. Součástí těchto kurzů je výuka němčiny, ale také základy o německém právním systému a kultuře.
- Saská vláda otevřela tyto kurzy na národní úrovni i pro žadatele o mezinárodní ochranu, poněvadž též zůstávají dlouho v Německu.

Další nově zavedené služby pro žadatele o mezinárodní ochranu:

- **sociální práce pro uprchlíky** s cílem zvýšit jejich orientaci v běžném životě. Sociální pracovníci pomáhají především při návštěvách u doktora, s doprovody na úřady a vyplňováním formulářů, s registrací na Úřadu práce, asistují i v otázkách zaměstnání či bydlení a dalších životních situací
- **psychosociální poradenská centra pro traumatizované osoby** se speciálními opatřeními pro ženy (např. speciální chráněné domy pro oběti nucených sňatků) a LGBTQI (např. pro případy šikany ve společných zařízeních pro uprchlíky)
- **začleňování dětí do škol** - snaha děti co nejrychleji zařadit do vyučování tak, aby se do 3 měsíců od příjezdu dostaly do školy – speciální přípravné třídy s výukou němčiny a až po několika měsících děti přechází do běžné výuky

Dotační programy SMGI

- základní kompetencí SMGI je **rozdělování prostředků na podporu sociální práce a integrace** ve městech a obcích, projektů pro spolky a instituce (např. k vytvoření prostoru pro setkávání v obci)
- neexistuje speciální zákon o integraci, ale SMGI má k dispozici velký rozpočet a podmínky dotačního programu jsou celkem volné - často se dotace přerozdělují obcím, které již mají s integrací jisté zkušenosti, aby si samy utvářely vlastní integrační aktivity
- udělují se vždy 3-leté dotace, byť běžně se dotace udělují na 1 rok, ale toto si SMGI muselo prosadit na Ministerstvu financí
- v roce 2019 by měl být přijatý integrační zákon, čímž by se i finanční podpora systematizovala
- podpora však náleží jen obcím, které mají na svém území uprchlíky, což nejsou všechny
- realizátory bývají různé organizace pracující s uprchlíky – velmi aktivní jsou církve, ale také spolky jako Saský červený kříž, spolky pro pracující, atp. – tyto OOS mají velké zkušenosti se zranitelnými skupinami, jako jsou postižení nebo senioři
- obec, která nemá takové organizace, nezíská finance od SMGI
- navíc je na obce namířená silná osvěta, že pokud nezačnou pracovat na integraci uprchlíků hned od začátku, tak později z toho mohou vznikat problémy

Aktuální výzvy

Radikalizace společnosti a nepřijetí uprchlíků

- SMGI nejvíce trápí **přijetí uprchlíků ze strany veřejnosti** – je to pro ně opravdu náročná práce, často chodí mezi lidi, do okresů, účastní se diskusí, tematických večerů, mluví s lidmi
- takové případy jako byly nedávno v Chemnitzu, kde někdo zemřel, či dochází ke kriminalitě, znamenají vždy krok zpět
- v souvislosti s radikalizací společnosti ovšem také v Sasku chybí strategie krizové komunikace – obce jakožto samosprávy jsou samostatné, mají svoje kompetence – občas se starostové a starostky přihlásí do saské sítě demokracie, kde hledají podporu v otázkách, jak mají reagovat na nastalou situaci v jejich obci apod. Nicméně, opravdu chybí strategie pro komunikaci na internetu, a to v celém Německu
- prozatím tedy spíše funguje podpora na místě – pro starosty, školy, kde se také téma integrace otvírá ve vyučování
- v minulosti byli největší komunitou Poláci, proti nimž dlouho mířila nelibost místních, teď se nenávistné projevy obrátily vůči nové skupině Muslimů, ač jich je v Sasku jenom 1% - nejedná se tak ani o to, kdo je ten který migrant, ale hrozbou je všechno, co je cizí

Neochota některých obcí realizovat integrační aktivity

- SMGI nemá žádné nástroje či mocenské prostředky k prosazování agendy integrace v obcích, které nejeví zájem o realizaci integračních aktivit – řešení se nabízí v podpoře místních subjektů, jako jsou církve a spolky, které se chtějí angažovat. S nimi se ministryně setká osobně, aby ukázala, že jejímu úřadu není problém v obci lhostejný, načež se posléze daří sjednat jednání i se starostou. Tento proces bývá mnohdy zdlouhavý, integrace není sprint, ale maraton.
- Výzvou v ČR je, že kraj poskytuje dotační program pro NNO či církve, ovšem ty projekty jsou nastaveny tak, že vyžadují spoluúčast od obcí, které však už tyto projekty z vlastních prostředků

nepodpoří – Sasko má k tomu ten postoj, že samozřejmě integrace stojí peníze, ale rozhodně víc bude stát neprovádění žádné integrace.

- Důležitým nástrojem je otevřená komunikace o problematice - je potřeba poukazovat na pozitivní příklady, a to veřejně i skrze média (např. že každý čtvrtý uprchlík už má práci, a že Sasko je na dobré cestě k integraci) – pozitivní výsledky berou vítr z plachet odpůrcům.
- SMGI má pravomoc rozdělovat uprchlíky do obcí, a proto pokud vidí, že v některé obci integrace opravdu vůbec nefunguje, pak je tam Úřad raději neumísťuje.
- Nutno je také rozlišovat motivaci k integraci – zatímco pracovní migranti přicházejí za prací a chtějí se zde usazovat, uprchlíci přijíždějí často jen na dobu dočasnou, někteří se chtějí časem vrátit, proto jejich motivace je jiná a dalo by se říci, že integrace uprchlíků je složitější. Jelikož v SRN je nedostatek odborných pracovních sil, přichází se neodmítají. Němci jsou rádi, že v SRN někdo chce pracovat.
- Zkušenost SMGI s komunální politikou je taková, že i když se starosta o problematiku zajímá, tak mnohdy nemá potřebnou zkušenost, čas ani zdroje.
 - o Nejlepším řešením je poskytnout mu personál, což se děje v rámci projektů podpořených SMGI (buď přímo do správy města, nebo do spolku, který úzce spolupracuje s městem).
 - o Tento personál platí SMGI a poskytuje i nezbytná školení, jejichž obsahem jsou typy integračních aktivit, práva a povinnosti uprchlíků, a dále také souhrn dotačních možností pro obce, např. z EU fondů.
 - o Výhodou je, že tito lidé mají pak na starost jediné správu agendy integrace, tato oblast jim není přiřazována k dalším agendám (na rozdíl od běžné praxe v ČR).
 - o SMGI tyto pracovníky pravidelně zve na osobní konzultace a poskytuje jim další školení, když je to potřeba.

Sítování:

- SMGI 2x ročně pořádá integrační síťovací setkání k řešení aktuálních témat pro Sasko – dříve to byl německý jazyk, teď řeší spíše začlenění na trh práce – tyto akce jsou důležitým místem pro setkání nejrůznějších aktérů integrace, ať jsou to mentoři trhu práce, sociální pracovníci, koordinátoři apod.
- mapa Saska (elektronická a jednou ročně tištěná) - obsahuje přehled všech aktérů v Sasku a zachycuje, kde všude koordinátoři sídlí i s kontakty na ně; dále je zde uveden přehled všech dotačních titulů
- sítování na federální úrovni - Konference integračních ministrů; konference koordinátorů integrace

Aktuální téma - začleňování dětí s OMJ do škol:

- povinná školní docházka je do 18 let a pak už jen odborné vzdělávání
- nové opatření, že děti uprchlíků ve věku 15 a více let budou moci mít delší školní docházku než německé děti, a to z důvodu OMJ
- přípravné třídy pro všechny děti do věku 18 let: mohou nastoupit kdykoliv v průběhu školního roku – zde individuální podpora v rámci skupiny, kde se naučí německy a postupně přecházejí do běžné třídy – taktéž to nazývají němčina jako druhý jazyk
- někteří pak mohou dostávat doučování v speciálních předmětech dle potřeb

- tyto děti také dělají přijímací zkoušky a dle toho se určuje, do které třídy by měly být zařazeny, často jsou zařazeny o třídu níže (zejm. ty starší)
- na začátku do přípravek chodí všichni cizinci, nejenom uprchlíci (i ze zemí EU)
- osvědčený trend i na středních školách, kde se teď více zapojují i děti uprchlíků

Koncepce integrace Saska

- na její tvorbě se podílí všechna Ministerstva, komunální úroveň a občanská společnost
- šlo o dlouhodobý proces - chtěli zapojit všechny zainteresované subjekty – báli se pozvat občany z ulice, proto oslovili jen experty – mnozí se setkali poprvé, ale diskuse byla pro všechny přínosná - díky koncepci získali větší sebevědomí a moc, neboť díky ní mohou lépe prosazovat to, že si stojí za svými opatřeními
- na začátku si dali hodně času na to, aby se domluvili na tom, co pro každého znamená integrace - trvalo to dlouho
- sjednotili se na tom, že integrace je především účast uprchlíků/migrantů na současné společnosti a jak by se tato účast dala vylepšit
 - o proto integraci rozdělili do jednotlivých oblastí (např. bydlení, práce...) a dle toho hodnotili, co se dalo zlepšit, aby jejich účast v jednotlivých oblastech byla ještě vyšší v praktickém každodenním životě
 - o odmítli asimilaci
- práce trvaly 2 roky – nemá časové omezení, dokument je flexibilní a může se v průběhu času měnit dle aktuálních priorit
 - o např. v 2015 řešili bydlení a základní potřeby, pak přihlášky do škol, přístup ke zdravotní péči
 - o nyní se pozornost přesouvá na uplatnění na trhu práce nebo na odborné vzdělávání